

איך מכברקים התרגשות וכאסת, כאשר הכל אותו הדבר?

מה ההבדל?

בוודאי. המערך היה מזוים עוד כמה מאות מיליונים למיפעלים הכושלים של ההסתדרות. אבל את זה לא כדאי להגיד לבוחרים. הליכוד היה שובר את מיפעלי ההסתדרות ומחלל את קופת החולים. אבל גם את זה לא כדאי להגיד לבוחר בקול רם מרי. אז איפה ההבדל, לעזאזל?

עי מוס הנביא כיטא את הדברים בצורה פשוטה: "הילכו שניים יחדיו, בלתי אם נועדו?" כלומר: המערך והליכוד לא היו הולכים יחדיו, אלמלא הם היו דומים זה לזה במידה רבה. נכון, ממשלת האחרות-הלאומית קמה מתוך כוונה. זה היה "דין הבחור". אבל גם אז לא היתה קמה, אילו רבצה תהום בין שתי המפלגות. אילו היו תפיסותיהן בליכוד שונות, עד כי שום שיתוף-פעולה לא היה אפשרי. האם היתה יכולה לקום קואליציה של רק"ח ו"כך"? או קואליציה של התחיה ור"ץ? עצם הרעיון מצחיק. לא כן הרעיון של קואליציה בין המערך והליכוד. זה לא נראה מוזר כלל. הרי זה היה כבר קיים בעבר, במשך שלוש שנים, לא רק בימי מילחמת-ששת-ימים עצמה, אלא גם במשך זמן רב מאוד אחריה, כשמצב-החירום חלף מזמן. זה היה נוח.

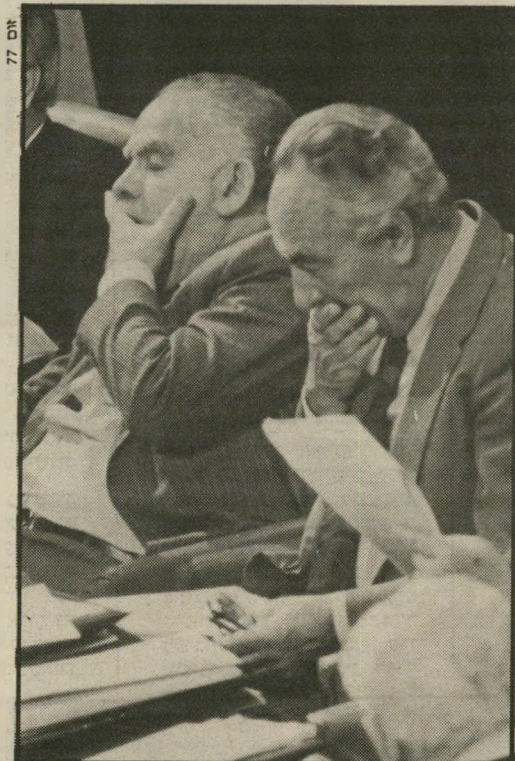
ה היה נוח, מפני שכל קארטל הוא נוח. אנשי-עסקים נבונים אהבים לדבר על התחרות חופשית וחוקי השוק, אך בשיש להם הזדמנות להקים קארטל, הם קופצים על המציאה. כשיש קארטל, אפשר ליצור מונופול. אפשר להכתיב לצרכן את מחיר הסחורה. אפשר לקיים מנגנונים גדולים ובזבזניים, אפי' שר לעשוק את הציבור. כך זה כשיש קארטל של סבון או של מישחת-נעליים, וכך זה כשיש קארטל של מפלגות גדולות. הכל נוח יותר. תחת להתקוטט על העוגה, אפשר לחלק אותה. אפשר לצפצף על רצון הציבור. אפשר לשרוד את האוצר. אפשר לשבץ אלפי עסקנים במשרות ממשלתיות שמנות. למלא בהם את השגרירויות ואת הדירקטוריונים של החברות הציבוריות. זה נוח. זה כדאי לכל הנוגעים בדבר. יש לזה רק מיגרעת אחת: קשה מאוד לקיים קארטל גלוי במשך ארבע שנים (וקארטל סמוי במשך 40 שנה), ואחרי-כך לנהל מילחמת-בחירות מסעירה.

ב מצב כזה צריכים לפברק. לפברק חילוקי-דעות. לפברק מאבק-איתנים. לפברק כאסת הדדי. לשם כך דרושים מומחים. פירסומאים. יחצנים. תדמיתנים. אנשים המסוגלים לגלות את ההבדל התהומי בין קוקה קולה לבין פפסי קולה יכולים גם לגלות את התהום הרוכצת בין המערך והליכוד. אך מכיוון שהציבור אינו מטומטם, זה קשה.

ה אם יש דרך אחרת לנהל את מערכת-הבחירות? ה בודאי שיש. אבל היא משעממת. אין טעם לדבר על הישג ארבע השנים האחרונות, כי כל ההישגים הם משותפים. אין טעם לדבר על הדברים שלא נעשו בגלל הישיבה המשותפת בממשלה. אילו היו הדברים די חשובים, היו מביאים לפיצוץ הממשלה ולבחירות מוקדמות. אם שני הצדדים התאפקו, והתאפקו בקלות, שמעו ששום דבר לא בער בעצמותיהם. אין טעם לדבר על העתיד, כי שתי המפלגות הגדולות חוששות לדבר דברים גלויים. גם אילו רצה הליכוד לספח את השטחים הכבושים, לכסות אותם בהתנחלויות, להרוס את מיפעלי חברת העובדים ולפרק את ההסתדרות — לא היה מעז להגיד את זה. וגם אילו רצה המערך להיכנע מחר עם אש"ף, להחזיר את כל השטחים הכבושים, להעביר מיליארדים מקופת המדינה למיפעלי חברת העובדים וקופת-החולים — לא היה גם הוא מעז להגיד את זה.

אם כן, מה נותר לאמר? **ו** נותר לאמר את האמת. זה אולי לא נעים ולא מושך, אבל זה מה שיש. אפשר לאמר: ישבנו במשך ארבע שנים ביחד, ומה שהשגנו השגנו ביחד. וגם כישלונותינו הם כישלונות משותפים. קרוב לוודאי שנשגב גם בארבע השנים הבאות בממשלה משותפת. האמת היא שאין בינינו הבדלים תהומיים. אבל יש ואריאציות. יש הבדלים של גוון. יש הבדלים באופי ובטמפרמנט. הבחירות האלה יקבעו לכל היותר אם שימרון פרס או יצחק שמיר יעמוד בראש הממשלה, שבה יישבו שוב שניהם. אם יש לך העדפה אישית, הצבע-נא בהתאם לכך. זה לא מססיר. זה לא יעלה את ההמונים על הבאריקדות. אבל זאת תהיה האמת. וגם זה שווה משהו.

קץ, והסביר שהוא לבדו הציל אותנו מן האינפלציה הנוראה. כמו ג'ורג' הקדוש, שהרג את הדרקון והציל את הבתולה. (היה איזה מודעי? קיים איזה ניסים? מה פתאום! לא היו ולא נבראו. יוק!) מייד לאחר מכן הופיע על המירקע משה נסים, וסיפר לנו איך ניצח הוא לבדו את המפלגת האינפלציונית. הליכוד עשה זאת, למרות שהמערך לא רצה. (היה איזה שימרון פרס? לא דובים ולא יער! וגם לא מודעי!) מצחיק. זה מצחיק, מפני ששתי המפלגות לא תבעו לעצמן את הבעלות על הישגים שונים. הן תבעו לעצמן את הבעלות על אותם ההישגים עצמם. הם הסתכלו לנו בעיניים, כמבט חודר ועמוק, ותבעו מאיתנו לשכוח כי במשך ארבע שנים תמימות שלטה בארץ ממשלת-

פרס-שמיר: מדוע זה משעמם?

אחדות-לאומית. יותר מזה: שגם בעצם הרגע הזה, שבו נאמרים הדברים, ממשלה-ממשלת-האחרות-הלאומית לשלוט. יאוש.

מכיוון שכל מה שנעשה בהסכמה הדדית נעשה — אין כל טעם לדבר על מה שנעשה. אולי יש טעם לדבר על הדברים שלא נעשו. כלומר, כל מפלגה יכולה לטעון שהיתה עושה דברים גדולים וחשובים, אלמלא היתה שובייה בממשלת-האחרות-הלאומית. אילו היה לה רוב, והיא יכלה להקים ממשלה לבדה, היתה עושה גדולות ונצורות. הצרה היא שגם בשטח זה אין לשתי המפלגות הגדולות הרבה מה לאמר. המערך היה מסכים לכינוס ועידת-שלום בינלאומית? שטויות! אילו היה העניין הזה עולה באמת על הפרק, הוא היה מתפוצץ מייד כמו בועת-סבון. שהרי המערך לא הסכים לוועידה בשיתוף אש"ף. ובלי שיתוף אש"ף הוועידה לא היתה מתכנסת. כל הדיבורים היפים על ועידה בינלאומית, פשרה טריטוריאלית, גבולות-ביטחון וכו' וכו', לא היו עומדים אף רגע אחד במבחן של מציאות. והליכוד? מה היה עושה אלמלא כבל המערך את ידי? משאומתן ישיב — עם מי? יש ערבי אחד בעולם שהיה נכנס למשאומתן על פי התנאים של הליכוד? ביצוע הסכם קמפ-דייוויד, לפי הפירוש של הליכוד? יש משהו נקארי או בעולם שהיה הולך על זה? ומה בתחומים אחרים? האם יש מיבצע כלכלי כלשהו שהמערך או הליכוד היה מבצע אותו, אילו היה בממשלה לבדו?

שני הגברים הצעירים נפגשו בפניה ריסקרטית בקפה האופנת. "היי, אמר רודי מהליכוד, איך הולך אצלך?" "ככה ככה," נאנח רודי מהמערך, "ואצלך?" "גם אצלנו חרא," ענה רודי. שני הגברים הסתכלו זה בזה בהבעה אומללה. "זה לא הולך ככה," אמר רודי. "צריכים לעשות משהו," הסכים רודי. "הקהל נרדם לנו לפני העיניים," אמר רודי. "מה זה נרדם," הסכים רודי, "מת משיעמום?" "איזה מין בחירות אלה," אמר רודי. "אישיות!" "שום דבר לא מזו להם," הסכים רודי. "איפה הימים כאשר זרקנו עגבניות על שימרון פרס," נזכר רודי בערגה. "כשדודו טופו דיבר על הצ'צ'חים," נזכר רודי וצחק. "ואיך שבגין ענה לו למחרת היום? שמע, זאת היתה חוויה!"

ה שניים לגמו בעצב את הכירה שלהם. "אם לא נשתף פעולה, לא נצא מזה," אמר רודי. "בריוק מה שחשבת," אמר רודי. "צריכים לחמם את העסק," אמר רודי. "להכניס פילפל," אמר רודי. "איפה הצ'צ'חים שלך?" שאל רודי. "תן לדודי לוי לגאום איזה שניים-שלושה נאומי-הסתה הגונים!" "ואיפה הדיבורים שלכם על הפאשיסטים של הליכוד?" תמה רודי. "רושנות לנו כמה השמצות הדדיות," התחיל רודי להתלהב. "ממש דיבריהסתה!" קרא רודי. "התרגשות! ועם! תנועות מיזרחיות!" "עגבניות! ביצים! פיצוץ אסיפות!" "להתקין! להתקין! להתקין!" "להשיב מילחמה שערתי!" "אנחנו נראה לכם, פאשיסטים מטונפים!" קרא רודי. "ימח שמכם, אדומים! אשכנזים! עוכרי-ישראל!" קרא רודי. "אויי," חייך רודי, והרים את כוסו. "מתי מתחילים?" "מייד, מחר!" צחק רודי, והשניים השיקו כוסות.

אני גונב את הסצינה הזאת מעצמי. כבר תיארתי בעבר פגישות כאלה של אנשי שתי המפלגות ערב בחירות. אך בשום מערכת-בחירות קודמת לא היו הדברים כה בולטים כמו הפעם. אין לאנשי המערך והליכוד צורך להיפגש בפגישות חשוכות ולחרוש ביחד מוימות. אין צורך בהידברות. המצב עצמו מכתוב את הדברים.

כי במערכת-הבחירות לכנסת ה-12 מוצאות שתי המפלגות הגדולות את עצמן, שתיהן ביחד וכל אחת מזה לחד, בצורה עמוקה. הדבר פשוט בתכלית: במשך ארבע שנים ישבו שתי המפלגות האלה ביחד בממשלת-האחרות-הלאומית. הן קיבלו את כל ההחלטות החשובות ביחד. אלמלא היתה ביניהן הסכמה על פעולה מסוימת, לא היתה אותה פעולה יוצאת כלל אל הפועל. כך בעניין הנסיגה מלבנון. אמנם, רוב שרי הליכוד הצביעו להלכה נגד, מתוך נאמנות למנחם בגין ולאריאל שרון, אבל כל שרי הליכוד ידעו שצריכים לבצע את הנסיגה. הערש זאת. על כן אמרו לדודי לוי להצביע עם שרי המערך, וכך נוצר הרוב הדרוש. כך בעניין המילחמה באינפלציה. היתה תוכנית משותפת. ואשימה-משהו שימרון פרס ושרי-האוצר יצחק מודעי יזמו וביצעו. ולאחר מכן המשיכו בדרך זו שימרון פרס ומשה נסים. אלמלא כן, לא היתה התוכנית מתקבלת מלכתחילה. כך בעניין המילחמה באינפלציה. יצחק רבין מפעיל את השיטות של אריאל שרון. הרג. הרס. גירוש. פיצוץ. מוצר. פגיעה. הכאה. הכל. עכשיו צריכות שתי המפלגות האלה לנהל מילחמת-בחירות אכזרית זו נגד זו.

כבר בערב הראשון של התשדירים הפכה התעמולה למתלה. שימרון פרס הסתכל בנו ישר אל תוך העיניים, באמינות-איך